

N:o 151.

*Af Herr C. J. Svensén: Om åtskilliga ändringar i kommunallagarne
angående röstvärdet.*

De i våra kommunalförfattningar stadgade grunder för rösträtt inom kommunen hafva allt ifrån sin tillkomst visat sig i hög grad olämpliga, och hafva till följd deraf ständigt allt ifrån första början varit föremål för klander och ändringsförsök, utan att man derigenom lyckats komma till något tillfredsställande resultat.

I motion, N:o 84, vid 1876 års riksdag framställde jag ett förslag till afhjelpande af de svåraste brister, som vidlåda den nu gällande röstskalan. Förslaget — hvartill jag i öfrigt hänvisar — åsyftade att, då i denna fråga tvenne hufvudmeningar brutit sig emot hvarandra, nemligen den som afsåg röstetalets lämpande efter bevillingens kvantitativa belopp och den som afsåg lika rösträtt för alla, men utan att någon af dessa meningar för närvarande hade utsigt att varda följdriktigt tillämpad, söka angifva en tillfredsställande medelväg mellan dem. Då jag härvid ej ville utgå från något som helst godtyckligt antagande, gälde det för ändamålets vinnande att uppsöka en grundval, på hvilken en röstskala kunde byggas, som lemnade just jemnt lika stort utrymme åt personlighet och förmögenhet, och som vore af sådan beskaffenhet, att den kunde utan ringaste afvikelse fullkomligt följdriktigt genomföras så väl i stad som på land. En sådan grundval anser jag mig ock hafva funnit, då jag såsom röstgrund uppställt det geometriska medeltalet mellan summan af den röstegandes förmögenhetsbevillning i kronor eller fyrk och talet 1, den lika rösträttens tal, eller med andra ord, för hvarje röstegande föreslagit ett röstetal, motsvarande närmaste högre obrutna kvadratroten af hans resp. bevillning eller fyrktal.

Emot denna motion framhölls, dels angående städerna, att efter den 1869 skedda sänkning af röstmaximum derstädes veterligen icke försports någon klagan, föranledande till upphäfvande eller rubbning i de gällande bestämmelserna i ämnet, dels att på landsbygden visserligen svåra missförhållanden egde rum, men att de lämpligast kunde afhjelpas genom en nedflyttning af röstmaximum äfven der, hvilken förmenades vara att föredraga framför en graderad skala med dess mångfaldigade godtycke.

Det vore en högeligen vigtig invändning, i fall det kunde visas vara sant, att inga allvarsamma klagomål förekommit öfver de nu varande röstförhållandena i städerna; ty det säger sig sjelft, att äfven de allra bästa teoretiska grunder ej vore tillräckliga att förorsaka ändring i en lag, som ej haft några faktiska olägenheter till följd. Men om äfven de lycklige maktinnehafvarne ej kunnat förspörja några olägenheter af den nu varande röstfördelningen i städerna, så vet för öfrigt hvar och en, att dessa olägenheter för de mindre gynnade visa sig synnerligen känbara. Den kommunala rösträtten är som bekant utsträckt till ett vida större antal personer än den politiska, och det ligger dessutom i sakens natur, att de kommunala ärendena, såsom i allmänhet närmare berörande hvars och ens enskilda intressen, borde ligga det stora flertalet af röstberättigade vida närmare om hjertat än statens angelägenheter. Icke för ty visar det sig öfver allt, att deltagandet i de kommunala valen är vida mindre lifligt än i de politiska; och en jemförelse mellan de afgifna rösternas samt de röstandes antal gifver alltid, hvarhelst den låter sig verkställas, vid handen, att de små röstetalens innehafvare afhållit sig från valen. De anse det helt naturligt för onödigt att förspilla sin tid med deltagande i en angelägenhet, på hvars afgörande deras röster icke kunna utöfva nämnvärd inverkan, men hålla det med skäl för orättvist, att de härvid skola vara tillbakasatta, under det de få bidraga till fyllande af sitt samhälles behof med lika stor del af sin förmögenhet, som deras lyckligare lottade medborgare.

Skulle det närvarande tillståndet i städerna bibehållas, så vore det visserligen mindre lämpligt att enligt mitt förslag utsträcka den reform & landsbygden, hvars nödvändighet väl nu af de allra flesta erkännes, längre än för städerna. Visar det sig åter, att det närvarande tillståndet i städerna svårligen kan med rätt och billighet vidhållas, så vore det långt ifrån skäl att låta den nödiga reformen för landsbygden stanna vid den punkt, som städerna redan länge sträfvat att komma ifrån. Den reform, som snart ej

längre kan undvikas, måste således omfatta både stad och land, och bör då vara fotad på enahanda grunder för båda.

Som skäl mot en mera omfattande jemkning af röstförhållandena på landet har anförts, att då kommunernas angelägenheter med högst få undantag vore förenade med utgifter, det vore billigt att den, som till berörda utgifters bestridande erlade större bidrag än en annan, äfven borde i proportion dertill hafva större inflytande på kommunens angelägenheter. Man synes ej hafva märkt, att denna grundsats, följdriktigt genomförd, leder rakt till den lika rösträtten. Skall nemligen den, som till kommunens utgifter lemna större bidrag, i proportion dertill hafva flera röster, så är klart, att de som skatta lika äfven böra hafva sins emellan lika röstetal. Men då i våra kommuner alls ingen progressiv beskattning eger rum, utan hvar och en bidrager till kommunen med lika stor qvot af sin förmögenhet eller inkomst — oafsedt den troligen snart upphörande ojämnheten i fyrktal för jordegendom — så följer häraf att, om röstetalet skall betingas af kommunalskatten, alla som skatta till kommunen böra ega lika rösträtt. Men det torde ej vara till detta mål motståndarne syfta.

Utgående från sin uppfattning, att röstetalet bör lämpas efter skattens kvantitativa belopp och ej efter skatteqvoten, torde dock dessa finnas villige att medgifva en afprutning på sin grundsats, der dess tillämpning leder till allt för svåra följder. Ett röstmaximum för landet af det slag förut är antydt har sålunda flera gånger föreslagits. Ett sådant har ansetts ega företräde framför en graderad skala, emedan härigenom allenast en enda godtycklig bestämmelse skulle meddelas, under det genom en graderad röstskala ett nytt godtycke komme att med hvarje siffra i skalan lagbindas. Men alla förslag i detta syfte hafva strandat på svårigheten att utfinna ett maximum, hvarom de flestas tycken kunde förenas. Antingen ett absolut eller relativt röstmaximum valdes, inträffade att det blefve antingen för mycket inskränkande inom de mindre kommunerna eller för litet inom de större. Man har således uttalat sig för och i städerna äfven genomfört en sammanmältning af båda — alltså ett dubbelt godtycke i stället för ett enkelt. Icke för ty har det visat sig omöjligt att komma öfverens om, hvar det dubbla maximum skulle sättas, i det nästan hvar och en härvid följt sin enskilda smak.

Äfven om ej redan röstmaximum i städerna visat sig otillfredsställande, vore det föga utsigt för handen, att man i denna riktning kunde uppnå ett bestående resultat för landsbygden. Rigtigheten af det påstående,

att ett röstmaximum innebure mindre godtycke än en graderad skala, beror för öfrigt på, hurudan grunden är för den senare. Tagas tycke och smak till ledtråd, kunna de naturligtvis äfven här vexla i oändlighet; men jag har sökt att till grund för den röstskala jag föreslagit lägga, icke godtycket utan en rationel, öfver allt tillämplig aritmetisk grundsats, enligt hvilken på hvar enda punkt af skalan förmögenhetens och personlighetens inflytande skulle i lika mån uppväga och reglera hvarandra.

Tabell öfver förhållandet mellan röstegandes bevilning efter 2:dra art. eller fyrktal och föreslagna röstetal.

Röster.		Bevilning. Kronor (fyrk).		Bevilning. Kronor (fyrk).
1	från		till och med	1
2	“	1	“	4
3	“	4	“	9
4	“	9	“	16
5	“	16	“	25
6	“	25	“	36
7	“	36	“	49
8	“	49	“	64
9	“	64	“	81
10	“	81	“	100
11	“	100	“	121
12	“	121	“	144
13	“	144	“	169
14	“	169	“	196
15	“	196	“	225
16	“	225	“	256
17	“	256	“	289
18	“	289	“	324
19	“	324	“	361
20	“	361	“	400
21	“	400	“	441
22	“	441	“	484
23	“	484	“	529
24	“	529	“	576

Röster.		Bevillning. Kronor (fyrk).		Bevillning. Kronor (fyrk).
25	från	576	till och med	625
26	“	625	“	676
27	“	676	“	729
28	“	729	“	784
29	“	784	“	841
30	“	841	“	900
31	“	900	“	961
32	“	961	“	1,024
33	“	1,024	“	1,089
34	“	1,089	“	1,156
35	“	1,156	“	1,225
36	“	1,225	“	1,296
37	“	1,296	“	1,369
38	“	1,369	“	1,444
39	“	1,444	“	1,521
40	“	1,521	“	1,600
41	“	1,600	“	1,681
42	“	1,681	“	1,764
43	“	1,764	“	1,849
44	“	1,849	“	1,936
45	“	1,936	“	2,025
46	“	2,025	“	2,116
47	“	2,116	“	2,209
48	“	2,209	“	2,304
49	“	2,304	“	2,401
50	“	2,401	“	2,500
51	“	2,500	“	2,601
52	“	2,601	“	2,704
53	“	2,704	“	2,809
54	“	2,809	“	2,916
55	“	2,916	“	3,025
56	“	3,025	“	3,136
57	“	3,136	“	3,249
58	“	3,249	“	3,364

Röster.		Bevillning. Kronor (fyrk).		Bevillning. Kronor (fyrk).
59	från	3,364	till och med	3,481
60	“	3,481	“	3,600
61	“	3,600	“	3,721
62	“	3,721	“	3,844
63	“	3,844	“	3,969
64	“	3,969	“	4,096
65	“	4,096	“	4,225
66	“	4,225	“	4,356
67	“	4,356	“	4,489
68	“	4,489	“	4,624
69	“	4,624	“	4,761
70	“	4,761	“	4,900
71	“	4,900	“	5,041
72	“	5,041	“	5,184
73	“	5,184	“	5,329
74	“	5,329	“	5,476
75	“	5,476	“	5,625
76	“	5,625	“	5,776
77	“	5,776	“	5,929
78	“	5,929	“	6,084
79	“	6,084	“	6,241
80	“	6,241	“	6,400
81	“	6,400	“	6,561
82	“	6,561	“	6,724
83	“	6,724	“	6,889
84	“	6,889	“	7,056
85	“	7,056	“	7,225
86	“	7,225	“	7,396
87	“	7,396	“	7,569
88	“	7,569	“	7,744
89	“	7,744	“	7,921
90	“	7,921	“	8,100
91	“	8,100	“	8,281
92	“	8,281	“	8,464

Röster.		Bevillning. Kronor (fyrek).		Bevillning. Kronor (fyrek).
93	från	8,464	till och med	8,649
94	“	8,649	“	8,836
95	“	8,836	“	9,025
96	“	9,025	“	9,216
97	“	9,216	“	9,409
98	“	9,409	“	9,604
99	“	9,604	“	9,801
100	“	9,801	“	10,000

O. S. V.

Då i öfrigt de skäl, jag för två år sedan anförde till stöd för mitt då väckta förslag, kvarstå orubbade, föreslår jag:

att Riksdagen ville för sin del besluta sådana ändringar i kommunallagarne, att för röstegande inom kommunen röstvärdet må beräknas efter den siffra, som, multiplicerad med sig sjelf, angifver *på landet* det honom åsatta fyrktal och *i stad* i kronor, med ören såsom bråk, den honom enligt 2:dra art. Bevillningsförordningen senast åsatta bevillning, med iakttagande deraf att sagda siffra, om den innehåller bråk, höjes till närmast hela tal.

Lag-Utskottet, till hvilket motionen torde hänvisas, är bäst i tillfälle att formulera de nödiga ändringarne i lagtexten, äfvensom att låta verkställa de statistiska utredningar, som kunna finnas behöfliga, hvilket med den mängd af statistiskt materiel, som nu är samlad, icke lär möta någon svårighet.

Stockholm i Januari 1878.

C. J. Svensén.